

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Казначейська справа» є формування знань теорії та практики роботи органів казначейства щодо касового виконання бюджету.

Завданням дисципліни є вивчення завдань, функцій і структури Державного казначейства України, законодавчих і нормативних актів, що регулюють казначейську справу; набуття вмінь здійснення основних операцій з виконання державного бюджету.

Предметом навчальної дисципліни є організація виконання державного бюджету України.

1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

1. Нормативне регулювання діяльності казначейської служби України

2. Правове забезпечення функціонування Казначейства

Нормативне регулювання діяльності органів Державної казначейської служби України забезпечується:

- Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закон України “Про Державний бюджет України”, Положення про Державну казначейську службу України та інші законодавчі акти, які регулюють бюджетні правовідносини;

- Укази й розпорядження Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України;

- Постанови і розпорядження Національного банку України, накази Міністра фінансів України;

- Нормативні, методологічні та інструктивні матеріали, розроблені Головним управлінням Казначейства України.

Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Основними завданнями Казначейства України є:

1) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів;

2) реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Згідно основних завдань Казначейство України:

1) здійснює через систему електронних платежів Національного банку України розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів, операцій з коштами бюджетів, спільних із міжнародними фінансовими організаціями проектів;

2) управляє ліквідністю субрахунків єдиного казначейського рахунка;

3) за погодженням із Мінфіном України залучає на поворотній основі кошти єдиного казначейського рахунка для покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та для надання середньострокових позик місцевим бюджетам;

4) здійснює відкриття та закриття рахунків поточного бюджетного періоду, а також відкриття рахунків наступного бюджетного періоду;

5) здійснює безспірне списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду;

6) здійснює безспірне вилучення коштів із місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України;

7) здійснює повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до бюджету, за поданням органів, що контролюють справляння надходжень бюджету;

8) нараховує штрафи за неповне або несвоєчасне повернення коштів надміру сплачених податків відповідно до законодавства;

9) здійснює розподіл коштів між державним бюджетом, місцевими бюджетами відповідно до нормативів відрахувань, визначених бюджетним законодавством, і перерахування розподілених коштів за належністю;

10) проводить взаємні розрахунки між державним бюджетом та бюджетами областей, місцевими бюджетами у порядку, встановленому законодавством;

11) веде базу даних про мережу розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, складає та веде єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;

12) веде облік бюджетних асигнувань, доводить до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів витяг із розпису державного бюджету та зміни до нього;

13) здійснює реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і відображає їх у звітності про виконання бюджету;

14) забезпечує організацію та координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ та контроль за виконанням ними своїх повноважень шляхом оцінки їх діяльності;

15) погоджує призначення на посади та звільнення з посад головних бухгалтерів бюджетних установ;

16) веде бухгалтерський облік усіх операцій з виконання державного та місцевих бюджетів;

17) зводить та складає звітність про виконання державного, місцевих і зведеного бюджетів та подає звітність органам законодавчої і виконавчої влади в обсязі та строки, визначені бюджетним законодавством. Складає та подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів;

18) здійснює за дорученням Мінфіну України погашення та обслуговування державного боргу в національній та іноземній валютах;

19) розміщує на офіційному сайті Казначейства України квартальну та річну звітність про виконання Державного бюджету України тощо.

Казначейство України має право в установленому порядку:

1) відкривати поточні рахунки в іноземній валюті та рахунки для видачі готівки в Національному банку України та інших уповноважених банках;

2) розміщувати за рішенням Міністра, погодженим із Національним банком України, тимчасово вільні кошти єдиного казначейського рахунка та кошти валютних рахунків державного бюджету на депозитах або шляхом придбання державних цінних паперів;

3) складати протоколи про порушення бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу та на підставі цих протоколів у межах наданих законодавством повноважень зупиняти операції з бюджетними коштами, а також ініціювати зупинення бюджетних асигнувань;

4) списувати позички, надані місцевим бюджетам, відповідно до законодавства;

5) вимагати від посадових осіб міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій дотримання установленого порядку казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів, ведення бухгалтерського обліку, складення звітності;

6) порушувати питання про притягнення до відповідальності за допущення порушення бюджетного законодавства згідно з законами України тощо.

Казначейство України здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи.

Казначейство України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

Голова Казначейства України:

1) очолює Казначейство України, здійснює керівництво його діяльністю, представляє Казначейство України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;

2) вносить на розгляд Міністру пропозиції щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів та розроблені Казначейством України проекти законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України;

3) вносить на розгляд Міністру проекти нормативно-правових актів Мінфіну України з питань, що належать до сфери діяльності Казначейства України;

4) забезпечує виконання Казначейством України актів та доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України;

5) затверджує за погодженням з Міністром схвалені на засіданні колегії річний план роботи Казначейства України, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей його діяльності відповідно до визначених завдань тощо.

2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

1. Передумови створення казначейської системи в Україні
2. Етапи створення та розвитку Казначейства України

Казначейство як спеціальний фінансовий орган, який відав касовим виконанням державного бюджету, було засновано 2 лютого 1821 року,

коли у складі Міністерства фінансів створили департамент Державного казначейства. Під його опікою були місцеві органи – казенні палати.

Всі прибутки, зібрані органами казначейства, надходили на рахунок у Державному банку.

На час жовтневих подій 1917 року департамент Державного казначейства був головним у системі Міністерства фінансів. Він розпоряджався рухом коштів, що надходили до загальних державних доходів за видатками.

З утворенням у 1922 році СРСР було створено єдиний бюджет, до якого включались бюджети союзних республік. Казначейство було ліквідовано, касове виконання державного бюджету було покладено на Державний банк СРСР.

Жовтень 1992 р. – 1995 р.

Цей етап характеризується створенням на базі підрозділів Головного бюджетного управління Міністерства фінансів України Управління виконання державного бюджету. Це дозволило, починаючи з 1 липня 1993 р., перейти на нову систему виконання видаткової частини державного бюджету і забезпечити здійснення Міністерством фінансів України функції обліку видатків державного бюджету, яка раніше забезпечувалась банківською системою.

Листопад 1995 р. – грудень 1997 р.

На цьому етапі на базі Управління виконання Державного бюджету України Міністерства фінансів та відповідних підрозділів місцевих фінансових органів у листопаді 1995 р. створено систему Державного казначейства.

Січень 1998 р. – грудень 2000 р.

Характеризується завершенням переведення на казначейську систему виконання державного бюджету практично всіх розпорядників коштів міністерств і відомств, проведення підготовчої роботи з переведення на казначейське обслуговування силових міністерств і

відомств, які мали свої особливості, що вимагало структурних перебудов у галузевій фінансовій системі.

2001 рік став роком зміни статусу Державного казначейства: із клієнта банку Казначейство стало учасником Системи електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ).

З 1 січня 2003 року почалося поступове переведення на казначейське обслуговування місцевих бюджетів за видатками.

Державне казначейство України в березні 2011 року перейменоване в Державну казначейську службу України.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА БЮДЖЕТНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

1. Організаційна структура Державної казначейської служби України
2. Діяльність та функції Казначейства України
3. Організація Бюджетного процесу в Україні

Державна казначейська служба України (Казначейство України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України. Казначейство України є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворено для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Казначейська система України складається з:

- а) апарату Державної казначейської служби України, яка розташовується у столиці держави і представляє її центральний рівень;
- б) головних управлінь Державної казначейської служби України (ГУДКСУ) обласного значення;
- в) районних, міських, районних у містах управлінь (відділень) Державної казначейської служби (УДКС).

Казначейство України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів України, та звільняє з посади Президент України.

Головні управління Державної казначейської служби України (ГУДКСУ) розташовані на всій території держави. Усі начальники казначейських управлінь звітують Голові Казначейства та начальникові ГУДКСУ. Кожне районне управління відповідає за здійснення касових операцій з виконання державного бюджету та обслуговує відповідні місцеві бюджети у своєму районі.

Казначейство України у своїй діяльності взаємодіє з органами законодавчої і виконавчої влади, національним і комерційними банками України, іншими учасниками бюджетного процесу та фінансовими інституціями. Цей процес розпочинається з контролю за плановими показниками, що надходять від Міністерства фінансів України та розпорядників бюджетних коштів (розпис доходів та видатків державного бюджету, кошториси та плани асигнувань), та закінчується складанням звітності після проведення процедур попереднього контролю перед здійсненням платежу.

Казначейство України забезпечує виконання державного бюджету шляхом обліку надходжень, податків, зборів та інших обов'язкових платежів та проведення видатків державного бюджету через оплату рахунків суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи, надали послуги відповідним розпорядникам коштів.

До функцій Казначейства відноситься:

здійснення касового виконання державного бюджету та бюджетів самоврядування за доходами та видатками;

організація управління наявними коштами державного бюджету, державних позабюджетних фондів і бюджетів самоврядування у межах видатків, визначених на відповідний період;

здійснення контролю за цільовим спрямуванням бюджетних коштів на стадії проведення платежу на підставі підтверджуючих документів, наданих розпорядниками бюджетних коштів;

проведення обліку касового виконання та складання звітності про стан виконання державного бюджету та бюджетів самоврядування;

здійснення обліку, обслуговування та погашення зовнішнього і внутрішнього боргів держави відповідно до чинного законодавства;

здійснення розмежування загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів між державним бюджетом та бюджетами регіонів;

відповідно до укладених угод відкриття та обслуговування рахунків розпорядників бюджетних коштів в органах Казначейства України;

здійснення оплати рахунків за дорученням розпорядників бюджетних коштів відповідно до чинних нормативних актів.

Бюджетний процес – це регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

Бюджет складається на рік – цей термін називається бюджетний період, який співпадає з календарним роком. Бюджетний процес в Україні визначається Конституцією України, Бюджетним кодексом та іншими законодавчими та нормативними актами.

Стадії бюджетного процесу:

1. Складання проектів бюджетів.

2. Розгляд та прийняття Закону України “Про Державний бюджет України”, рішень про місцеві бюджети.

3. Виконання бюджету, у разі необхідності внесення змін до закону про Державний бюджет України, рішення про місцеві бюджети.

4. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.

На всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються фінансовий контроль і аудит, проводиться економічний аналіз та оцінка ефективності використання бюджетних коштів. Фінансовий контроль, який здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу, повинен забезпечувати:

1. Постійну оцінку достатності та відповідності діяльності бюджетної установи вимогам внутрішнього фінансового контролю.

2. Оцінку діяльності на відповідність результатів встановленим завданням і планам.

3. Інформування керівника бюджетної установи про результати кожної перевірки, проведеної підрозділом внутрішнього фінансового контролю.

Основним завданням бюджетного процесу є допомога суб'єктам ухвалювати слушні рішення щодо надання послуг і сприяти участі в процесі зацікавлених осіб.

Для виконання цього завдання потрібно дотримуватись таких принципів бюджетного процесу:

1. Оцінити потреби, пріоритети та можливості учасників бюджетного процесу.

2. Визначити загальні цілі для ухвалення рішень.

3. Розробити управлінські стратегії для досягнення цілей.

4. Розробити бюджет, що узгоджується з підходами до досягнення цілей. Для цього підготувати і затвердити фінансовий план і бюджет, що

дозволить досягнути поставлені цілі, зважаючи на обмеження наявних ресурсів.

5. Постійно оцінювати бюджетну програму, її фінансову ефективність.

Учасниками бюджетного процесу є органи та посадові особи, які наділені бюджетними повноваженнями.

Бюджетними повноваженнями визнаються права і обов'язки учасників бюджетних правовідносин.

У систему органів, що наділені бюджетними повноваженнями, входять:

- законодавчі (представницькі) і виконавчі органи державної влади;
- органи грошово-кредитного регулювання;
- органи державного (муніципального) контролю.

Базовими макроекономічними показниками для формування параметрів бюджету є обсяг ВВП і темпи його зростання в черговому фінансовому році, передбачуваний рівень інфляції та низка інших. Складання бюджету ґрунтується на основних напрямках грошово-кредитної, бюджетної, податкової політики держави в цілому та відповідної території на наступний бюджетний період.

4. ПЛАТІЖНА СИСТЕМА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ

1. Внутрішня платіжна система Державної казначейської служби України

2. Загальна характеристика рахунків, які відкриваються в органах Державної казначейської служби України

Платіжна система виконання державного бюджету є частиною національної платіжної системи, у якій держава виконує функції отримувача і відправника платежів державного бюджету.

Під платежами державного бюджету слід розуміти переказ коштів від держави до зовнішнього отримувача і навпаки – від зовнішнього отримувача до держави.

Платіжна система виконання бюджету включає елементи:

1. Система норм, що визначає правила проходження платежів.
2. Технічне забезпечення здійснення платежів.
3. Механізм взаємовідносин користувачів коштів з казначейською системою.

Казначейське виконання державного бюджету за доходами і видатками включає:

- облік надходження платежів;
- регулювання обсягів і термінів прийняття бюджетних зобов'язань;
- дозвіл на право здійснення видатків у межах затверджених асигнувань;
- проведення платежів розпорядників бюджетних коштів.

Казначейство України здійснює платежі за видатками державного бюджету через систему своїх органів шляхом безготівкового перерахування коштів. З цією метою в органах Казначейства України відкрито бюджетний рахунок, який називається єдиний казначейський рахунок (ЄКР).

Єдиний казначейський рахунок (ЄКР) – це консолідований рахунок, відкритий Державній казначейській службі України в Національному банку України для обліку коштів та здійснення розрахунків у системі електронних платежів Національного банку України (СЕП).

ЄКР об'єднує систему рахунків, що діють в єдиному режимі та через які органи Державної казначейської служба України проводять операції за доходами та видатками бюджетів усіх рівнів відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік.

Державна казначейська служба України управляє коштами, що обліковуються на рахунках, відкритих у головних управліннях

Казначейства України, і проводяться через СЕП, шляхом встановлення ліміту технічного рахунку, ліміту початкових оборотів у СЕП та підкріплень субрахунків ЄКР з урахуванням дотримання необхідного рівня платоспроможності, який визначається Казначейством України.

Рахунки, які відкриваються в органах Державної казначейської служби України, відповідно до порядку їх функціонування та призначення коштів, поділяються на бюджетні та небюджетні.

Бюджетні рахунки – рахунки, які відкриваються в органах Казначейства для забезпечення казначейського обслуговування коштів державного та місцевих бюджетів.

Вони поділяються на:

бюджетні рахунки для зарахування надходжень (рахунки за надходженнями) – рахунки для зарахування доходів бюджетів, надходжень у частині повернення до бюджетів бюджетних позичок, фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, та кредитів, зокрема залучених державою під державні гарантії;

бюджетні рахунки для операцій клієнтів з бюджетними коштами (рахунки розпорядників та одержувачів коштів) – рахунки для здійснення операцій за асигнуваннями, передбаченими на виконання відповідних програм і заходів у державному та місцевих бюджетах, які відкриваються розпорядникам та одержувачам коштів.

Небюджетні рахунки – рахунки, які відкриваються органами Казначейства у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, підприємствам, установам, організаціям за операціями, що не відносяться до операцій за виконанням бюджетів.

5. КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ЗА ДОХОДАМИ

1. Загальна характеристика державних доходів
2. Порядок зарахування платежів до загального фонду державного бюджету
3. Порядок зарахування платежів до спеціального фонду державного бюджету

Державні доходи – це сукупність різних видів грошових надходжень до фондів держави, що використовуються нею для виконання завдань і функцій.

Центральне місце у системі доходів держави посідають доходи бюджетів держави. Безпосередньо за їхньою допомогою мобілізується основна частка фінансових ресурсів держави під час формування бюджетних і позабюджетних фондів, які необхідні для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Доходи бюджету – усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти).

Доходи Державного бюджету України поділяють на:

- податкові надходження;
- неподаткові надходження;
- доходи від операцій з капіталом;
- офіційні трансферти.

Податкові надходження визначаються як обов'язкові, безповоротні платежі органам державного управління. Податковими надходженнями визначаються передбачені Податковим кодексом України загальнодержавні та місцеві податки і збори.

Неподаткові надходження є додатковим джерелом наповнення дохідної частини державного бюджету та бюджетів самоврядування необхідними фінансовими ресурсами.

Доходи від операцій з капіталом (реалізація основного капіталу, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів).

Офіційні трансферти – кошти, що надходять до державного бюджету від інших органів державної влади, інших місцевих бюджетів, а також від міжнародних організацій і урядів іноземних держав, наданих на безоплатній та безповоротній основі.

Органи Державної казначейської служби України здійснюють аналітичний облік доходів державного бюджету з кожного виду податків і зборів (обов'язкових платежів) відповідно до бюджетної класифікації доходів. Облік податків і зборів, відповідно до бюджетної класифікації доходів та у розрізі кожного платника, здійснюють фіскальні органи.

Платежі до бюджету, які відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік є доходами загального фонду бюджету, зараховуються безпосередньо на аналітичні рахунки, відкриті в управліннях Казначейства.

Планом рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів встановлюється характеристика рахунків.

Для щоденного перерахування платежів, які надійшли до загального фонду державного бюджету з обласних управлінь до Казначейства (центральний рівень), в обласному управлінні Казначейства відкриваються аналітичні рахунки за відповідним балансовим рахунком.

Платежі до бюджету, які відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік є доходами спеціального фонду державного бюджету, крім власних надходжень бюджетних установ та організацій, зараховуються на аналітичні рахунки, відкриті в управліннях Казначейства за балансовим рахунком їх обліку.

Повернення надмірно та(або) помилково сплачених платежів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету, здійснюється обласними управліннями Казначейства на підставі висновків фіскальних органів, рішень судових органів, інших органів, що здійснюють контроль за нарахуванням та платою платежів тощо. Кошти повертаються з відповідного аналітичного рахунку в межах поточних надходжень за день.

У разі недостатності або відсутності коштів на відповідних аналітичних рахунках, відкритих для зарахування коштів, які надійшли до спеціального фонду державного бюджету, повернення здійснюється в межах поточних надходжень на відповідні аналітичні рахунки за день в цілому по області. При цьому на аналітичному рахунку, з якого здійснюється повернення, допускається дебетове сальдо.

6. КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ЗА ВИДАТКАМИ

1. Видатки державного бюджету
2. Виконання державного бюджету за видатками
3. Здійснення видатків розпорядників бюджетних коштів

Видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом.

До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування.

Групування видатків здійснюється відповідно до бюджетної класифікації, особливістю якої є чітке розмежування видатків за

економічними ознаками з детальним розподілом коштів за їх предметними ознаками (заробітна плата, нарахування на неї, такі виплати населенню як трансферти тощо).

Види класифікацій видатків бюджету:

1. Функціональна класифікація видатків бюджету (КФКВ) за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки.

2. Економічна класифікація видатків бюджету (КЕКВ) за економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються ці видатки.

3. Відомча класифікація видатків (КВКВ) за ознакою головного розпорядника коштів.

4. Програмна класифікація видатків бюджету (КПКВ) застосовується при формуванні бюджету за програмно-цільовим методом.

Практичну дієвість бюджетної системи України у розрізі фінансового функціонування забезпечує касове виконання державного бюджету за доходами і видатками. Його суть полягає в організації роботи щодо прийому та зарахування коштів, які надходять на рахунки відповідних бюджетів, зберіганні грошових коштів, видачі цих коштів на заходи, передбачені бюджетом на відповідний рік, здійсненні обліку та складанні звітності про касове виконання бюджетів.

Основним документом, на підставі якого формуються кошториси доходів та видатків розпорядників коштів, є розпис доходів та видатків державного бюджету.

Розпис Державного бюджету України на відповідний рік має бути збалансованим та включати такі дані:

розпис доходів державного бюджету;

розпис фінансування державного бюджету;

розпис асигнувань державного бюджету;

розпис повернення кредитів до державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету;

річний розпис витрат спеціального фонду державного бюджету з розподілом за видами надходжень;

помісячний розпис спеціального фонду державного бюджету.

Кошториси бюджетних установ, підприємств, організацій приводяться у відповідність до бюджетного розпису, який затверджується Міністром фінансів, а по місцевих бюджетах – відповідними фінорганами.

Здійснення видатків проводиться шляхом проведення платежів з реєстраційних та спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників бюджетних коштів (РБК), відкритих в органах ДКСУ відповідно до кошторисів доходів та видатків, планів асигнувань.

Відповідно до поставлених завдань ДКСУ контролює цільове використання бюджетних коштів на стадії проведення платежу на підставі документів, наданих РБК. Підставою для здійснення видатків РБК є платіжні доручення, підготовлені власниками рахунків, та документи, які підтверджують цільове направлення коштів (рахунки, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, трудові угоди, договори на виконання робіт, акти виконання робіт та ін.), порядок оформлення і подання яких регламентується вимогами щодо обліку зобов'язань.

7. ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЬОВИХ ФОНДІВ

1. Державні цільові фонди

2. Адміністрування коштів на соціальне страхування та від приватизації державного майна

Державні цільові фонди – це грошові відносини з приводу розподілу та перерозподілу вартості суспільного продукту та частини національного багатства, пов'язаних з формуванням фінансових

ресурсів в розпорядженні держави та використанням державних коштів для забезпечення розширеного відтворення, задоволення соціально-культурних потреб суспільства, матеріального стимулювання членів суспільства щодо пенсійного, соціального захисту населення, розвитку науково-технічного потенціалу держави.

Основне призначення державних цільових фондів:

забезпеченні соціального захисту населення шляхом виплати субсидій, пенсій, фінансування соціальної інфраструктури;

сприянні економічному піднесенню держави через фінансування, субсидування, кредитування вітчизняних підприємств;

фінансуванні природоохоронних заходів;

наданні позик, кредитів.

Джерела формування доходів державних цільових фондів:

бюджетне фінансування;

обов'язкові відрахування юридичних та фізичних осіб;

доходи від інвестування власних коштів;

добровільні внески, спонсорська допомога;

інші джерела.

Державні цільові фонди поділяють на цільові бюджетні фонди (фонди, що входять до складу державного бюджету) і державні позабюджетні фонди (фонди, що не входять до складу державного бюджету).

Під цільовими бюджетними фондами слід розуміти грошові фонди, що утворюються у складі бюджету держави за рахунок цільових джерел засобів і використовуються на фінансування певних державних чи місцевих витрат під контролем фіскальних органів держави.

Позабюджетні фонди включають фонди соціального страхування, а також професійного страхування.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється

до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Пенсійний фонд України повинен вести облік платників єдиного внеску, забезпечувати збір та ведення обліку страхових коштів, контролювати повноту та своєчасність їх сплати, вести Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування та виконувати інші функції, передбачені законом.

Розмір єдиного внеску визначається для кожної категорії платників за встановленими відсотками залежно до класів професійного ризику виробництва, до яких відносять платників. Рух коштів ЄСВ на рахунках в органах ДКСУ регламентується Положенням про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Для зарахування коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на ім'я органів Пенсійного фонду України відкрито рахунки в головних управліннях Державної казначейської служби України в розрізі категорій платників та класів професійного ризику виробництва.

Суми єдиного внеску розподіляються за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування пропорційно до сум єдиного внеску (у відсотках).

Кошти, одержані від продажу державного майна, інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації (від покупців за подання заяви на приватизацію; реєстраційний збір за реєстрацію покупців на участь в аукціоні, конкурсі; суми штрафних санкцій за несвоєчасні розрахунки за придбані об'єкти приватизації; надходження від продажу патентів на право оренди приміщень; відсотки, нараховані

на суму відстрочених платежів тощо), зараховуються до позабюджетного Державного фонду приватизації України.

Кошти, які надходять від приватизації державного майна, зараховуються на рахунки, відкриті в органах Казначейства (на центральному і територіальному рівнях) на ім'я Фонду державного майна України.

Органи Казначейства наступного дня після зарахування коштів, одержаних від приватизації, надають представникам Фонду державного майна України виписки із зазначених рахунків та реєстр розрахункових документів до них. На підставі підготовлених Фондом державного майна України платіжних доручень, кошти перераховуються на відповідні рахунки, відкриті у Державній казначейській службі України.

8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ

1. Бухгалтерський облік виконання бюджетів
2. Організація бухгалтерського обліку в органах Казначейства України
3. Характеристика звітності про виконання бюджетів

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку виконання бюджетів та фінансової звітності в органах Казначейства здійснюється на основі Положення “Про організацію бухгалтерського обліку і звітності виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України”.

Положення визначає і регулює в межах повноважень, наданих Казначейству відповідною нормативно-правовою базою, єдиний методологічний та організаційний порядок ведення бухгалтерського обліку і звітності в органах ДКСУ з виконання державного та місцевих бюджетів.

Бухгалтерський облік в органах Казначейства – складова системи обліку, яка включає сукупність правил, методик і процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та обміну інформацією про операції в органах Державної казначейської служби України та передачі її зовнішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. На основі даних бухгалтерського обліку складається фінансова звітність про виконання бюджетів.

Метою бухгалтерського обліку виконання бюджетів є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої інформації про доходи, видатки, кредитування за вирахуванням погашення і фінансування бюджетів, а також підвищення результатів виконання бюджетів.

Основним завданням бюджетного обліку і звітності є повне, своєчасне і достовірне відображення процесу виконання державного бюджету.

Бюджетний облік необхідний для забезпечення зберігання бюджетних коштів через відображення всіх операцій щодо виконання бюджетів усіх рівнів у бухгалтерських документах, складання бухгалтерського балансу та звітності.

Функції бюджетного обліку:

спостереження виконується в процесі створення й використання фінансових ресурсів держави – бюджету як за доходами, так і за видатками;

відображення базується на тому, що всі операції, які здійснюються за рахунок бюджетних коштів, згідно з кошторисами доходів і видатків, віддзеркалюються у відповідних бухгалтерських документах;

узагальнення здійснюється під час проведення всіх операцій з розрахунків, результатом яких є баланс доходів і видатків як бухгалтерський звіт;

контролю – полягає у здійсненні бюджетного обліку надходжень доходів за їх видами та обліку виконання видаткової частини бюджету по відповідних відомствах, установах і організаціях, які фінансуються з бюджету, тобто використання бюджету за призначанням, за цільовим використанням коштів згідно з розписом та бюджетною класифікацією.

Органи Казначейства здійснюють облік виконання Державного бюджету та складають звітність про його перебіг. Облік виконання бюджету в органах Казначейства ведеться за такими розділами: облік ресурсів бюджету; облік доходів; облік видатків; облік розрахунків за борговими зобов'язаннями; облік коштів у розрахунках.

Підставою для бухгалтерського обліку з виконаннями бюджетів в органах Казначейства є первинні документи. Вони повинні бути складені під час здійснення операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення та можуть складатися у паперовій формі або у вигляді електронних записів. При електронному записі облікових реєстрів повинно бути забезпечено отримання таких документів на паперових носіях.

Для безготівкових перерахунків за рахунками використовуються меморіальні документи: меморіальні ордери, платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, акредитиви, векселі, інкасові доручення (розпорядження), чеки тощо.

Ведення агрегованого обліку забезпечується за допомогою синтетичного обліку з використанням балансових рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Детальна інформація про кожного контрагента та операцію фіксуються на рівні аналітичного обліку на аналітичних рахунках. Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожними відповідним рахункам синтетичного обліку.

Регістри синтетичного та аналітичного обліку операцій – носії спеціального формату у вигляді відомостей, книг, журналів, карток обліку тощо. Їх призначення – хронологічне, систематичне чи комбіноване

накопичення, групування та узагальнення інформації з первинних документів.

Записи у реєстрах бухгалтерського обліку здійснюються на підставі первинних облікових документів у момент здійснення операції.

Звітність про виконання державного бюджету – це сукупність впорядкованих, взаємопов'язаних показників, які характеризують умови і результати виконання бюджету.

Звітність поділяється на: фінансову та статистичну. Основним принципом складання форм фінансової та статистичної звітності є використання економічних показників безпосередньо із баз даних Казначейства.

Фінансова (бухгалтерська) звітність – це система взаємопов'язаних узагальнюючих показників, що відображають фінансовий стан бюджету та результати його виконання за звітний період.

Фінансова звітність складається на основі даних бухгалтерського обліку і має включати інформацію, яка є суттєвою та своєчасною для користувачів, виходячи з принципів безперервності, обачливості, превалювання суті над формою

Інформація, що наведена у фінансових звітах та примітках до них, повинна бути зрозумілою, доречною, достовірною і порівняльною.

Метою складання статистичної звітності є отримання статистичних даних про виконання державного бюджету користувачами для економічного аналізу та їх прогнозування на поточний і перспективний періоди.

Своєчасні та достовірні дані про виконання бюджетів дають змогу:

спостерігати за ходом виконання бюджетів;

здійснювати заходи щодо забезпечення контролю за операціями та управління бюджетними коштами;

аналізувати стан і перспективи розвитку органів Казначейства.

Форми звітності та інструкції щодо заповнення цих форм, періодичність, способи та порядок їх надання щорічно затверджуються Державною казначейською службою України з урахуванням вимог Бюджетного кодексу та Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік, за погодженням з Міністерством фінансів України та Рахунковою палатою.

9. КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ

1. Зміст і призначення фінансового контролю
2. Види, форми та методи фінансового контролю
3. Характеристика етапів контролю

Фінансовий контроль – це комплекс заходів, що вживаються законодавчими і виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ для забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян, а також успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів.

Видами фінансового контролю є: державний, комунальний та незалежний фінансовий контроль.

Фінансовий контроль як економічний процес включає такі елементи: суб'єкт контролю, об'єкт контролю, предмет контролю, принципи контролю, методи контролю, техніку контролю, сам процес контролю, прийняття рішень за результатами контролю.

Суб'єктами фінансового контролю виступають органи державної влади залежно від рівня ініціювання, а також інститути незалежного фінансового контролю, аудиторські фірми, незалежні аудитори, тимчасові контрольні групи, ревізійні комісії.

Об'єктом фінансового контролю є грошові відносини, перерозподільні процеси при формуванні і використанні фінансових ресурсів, зокрема у формі грошових фондів на всіх рівнях і у всіх ланках господарства.

Безпосередньо предметом перевірок виступають такі вартісні показники, як доходи, прибуток, рентабельність, собівартість, витрати виробництва.

Залежно від суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль, та характеру контрольної діяльності, розрізняють такі його види:

Державний фінансовий контроль здійснюють державні органи влади та управління.

Відомчий фінансовий контроль застосовується тільки до підвідомчих підприємств і організацій.

Громадський (суспільний) фінансовий контроль здійснюють громадські організації (партії, рухи, профспілкові організації тощо).

Залежно від джерел інформації й методики виконання контрольних дій фінансовий контроль поділяють на документальний і фактичний.

Залежно від цільової спрямованості контрольних дій виділяють тактичний і стратегічний контроль. Стратегічний фінансовий контроль спрямовується на вирішення стратегічних питань розвитку підприємства у майбутньому, тактичний – вирішує поточні питання їхньої фінансової діяльності.

Залежно від місця здійснення фінансового контролю виділяють такі його види, як контроль на місцях, коли суб'єкт виконує контрольні дії безпосередньо на підконтрольному об'єкті, та дистанційний контроль, при якому суб'єкт контролює віддалений від нього об'єкт за допомогою інформації, яка передається за допомогою засобів зв'язку.

Виділяють такі форми фінансового контролю: попередній; поточний; наступний.

Попередній (превентивний) фінансовий контроль проводиться до здійснення фінансових операцій.

Поточний (оперативний) фінансовий контроль проводиться в короткі проміжки часу в процесі здійснення фінансово-господарських операцій (перерахування податків, зборів, утворення фондів грошових коштів, здійснення виплат тощо).

Наступний (ретроспективний) фінансовий контроль здійснюється шляхом аналізу і ревізії бухгалтерської і фінансової звітності після закінчення звітного періоду (за підсумками місяця, кварталу, року). Він характеризується поглибленим вивченням фінансової діяльності за попередній період, дає змогу масштабно оцінити позитивні та негативні сторони фінансової діяльності суб'єктів господарювання, розробляти заходи щодо їх усунення.

Методи фінансового контролю.

Перевірка - детальне вивчення окремих питань виконання бюджету, кошторисів, програм, роботи розпорядників. Результати оформляються довідкою або доповідною запискою.

Ревізія - документальний контроль за фінансово-господарською діяльністю установи, організації, дотриманням законодавства, достовірністю обліку, попередження фінансових зловживань.

Аудит - спрямований на попередження фінансових порушень у бюджетній установі. Перевіряє достовірність витрат та здійснює аналіз ефективності управління бюджетними коштами.

Моніторинг - увага звертається на виявлені ознаки порушень, що дозволяє попередити незаконні і неефективні витрати, не допустити порушення бюджетного законодавства.

Етапи контролю.

На етапі прийняття зобов'язання встановлюються призначення (і, відповідно, резервування) частини бюджетних асигнувань для покриття конкретних витрат відповідно до затвердженого бюджету.

На етапі перевірки щодо оплати рахунку бюджетна організація підтверджує виконання всіх вимог щодо сплати конкретного платежу

Далі проводиться оплата прийнятих раніше зобов'язань, у результаті скорочується обсяг зобов'язань держави.

При цьому перевіряється законність підстави (наявність підтверджувальних документів) для здійснення платежів, відповідність платежів вимогам обліку та контролю за зобов'язаннями, а також правильність оформлення розрахункових документів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010р. № 2456-VI.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI.
3. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013р. № 611.
4. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затверджений наказом Державного казначейства України від 28.11.2000р. № 119.
5. Галушка Є.О., Охрімівський О.В., Гончарук Я.М. Казначейська справа: підр. – 2-ге видання: доповнене та перероблене (Львів: Магнолія 2006), 2012.
6. Казначейська справа: навчальний посібник /К.С.Опалко, І.І.Булах, Н.О. Соколовська та ін. – К.: Аграрна освіта, 2014.
7. Попова Л.М., Попова С.М., Успенко В.І. Казначейська справа: нав. посіб. – Центр учбової літератури, 2011.